

13 septembrie 2023

Nr. 04-1/6-2217

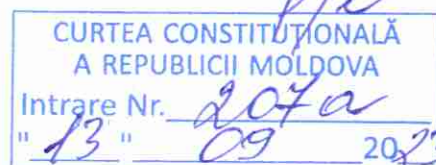
La Nr.

din

Curtea Constituțională a Republicii Moldova
Str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28
Chișinău MD 2004, Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. i) din Legea nr. 317/1994 cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 alin. (1) lit. i) și art. 39 din Codul jurisdicției Constituționale nr. 502/1995 și art. 26 din Legea cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) nr. 52/2014

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. Ceslav Panico, Avocatul Poporului (Ombudsmanul)
2. str. Calea Ieșilor 11/3, mun. Chișinău

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Verificarea controlului constituționalității prevederilor alin.(10) din art.6, precum și a sintagmei „*și nu se află la întreținerea deplină a statului*” din art.7 alin.(1) al Legii privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni nr. 499-XIV din 14.07.1999.

Prevederile contestate sunt expuse în următoarea redacție:

„Articolul 6. Stabilirea și plata alocațiilor

(10) Plata alocației în perioada privațiunii de libertate se suspendă.”

„Articolul 7. Condițiile de stabilire a alocației

(1) Alocația pentru persoanele cu dizabilități severe, accentuate și medii, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități din copilărie, precum și pentru copiii cu dizabilități severe, accentuate și medii, se stabilește în cazurile când persoanele indicate nu beneficiază de dreptul la pensie de asigurări sociale de stat și nu se află la întreținerea deplină a statului.”

III. ARGUMENTELE ÎN SUSȚINEREA NECONSTITUȚIONALITĂȚII NORMELOR CONTESTATE

La Instituția Avocatului Poporului s-a adresat o persoană cu dizabilități, aflată într-o instituție penitenciară, care a invocat că autoritățile i-au refuzat plata alocației sociale de stat, făcându-se referire la prevederile alin.(10) din art.6 al Legii nr.499/1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni. Prevederile contestate prevăd că plata alocației în perioada privațiunii de libertate se suspendă.

Totodată, Avocatul Poporului observă că la art.7 alin.(1) din Legea nr.499/1999 una din condițiile de stabilire a alocației este ca persoana cu dizabilități să nu se afle la întreținerea deplină a statului.

În acest sens, Avocatul Poporului solicită Curții Constituționale verificarea corespunderii normei contestate cu prevederile art. 46, 47, 51 coroborate cu art.16 din Constituția Republicii Moldova.

În sensul Legii nr.499/1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni, prin *alocație socială de stat*, se înțelege suma de bani achitată lunar sau o singură dată din bugetul de stat persoanelor care nu îndeplinesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat.

Potrivit art.2 din această lege, de dreptul la alocație beneficiază categoriile de persoane specificate la art.3 lit.a)–e), care nu îndeplinesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie de asigurări sociale de stat, din rîndul cetățenilor Republicii Moldova, precum și al cetățenilor străini cu domiciliul legal pe teritoriul Republicii Moldova, în condițiile prevăzute de legislația în vigoare.

Categoriile de beneficiari de alocație sunt prevăzuți la art.3 din Legea nr.499/1999.

Prin urmare, de alocații beneficiază următoarele categorii de persoane:

- a) persoanele cu dizabilități severe, accentuate și medii;
- b) persoanele cu dizabilități severe, accentuate și medii din copilărie;
- c) copiii cu dizabilități severe, accentuate și medii în vîrstă de pînă la 18 ani;
- d) copiii care au pierdut întreținătorul;
- e) persoanele care au atins vîrsta de pensionare;
- f) persoanele care îngrijesc, însoțesc și supraveghează un copil cu dizabilități severe în vîrstă de pînă la 18 ani;
- g) persoanele cu dizabilități severe din copilărie – pentru îngrijire, însoțire și supraveghere;
- h) persoanele cu dizabilități severe nevăzătoare – pentru îngrijire, însoțire și supraveghere.

Art.6 din respectiva lege reglementează condițiile pentru stabilirea și plata alocației sociale de stat. Respectiv, alin.10 stabilește faptul că în perioada privațiunii de libertate plata alocației se suspendă.

În acest sens, consider că aceste prevederi care constituie obiectul controlului constituționalității sunt inechitabile și discriminatorii față de persoanele private de libertate și au un grad de dizabilitate. Or, aceste persoane din cauza dizabilității necesită condiții speciale pentru realizarea drepturilor sale în egală măsură cu celelalte persoane, iar alocația socială de stat se acordă tocmai pentru a elimina sau a diminua barierele cu care se confruntă aceste persoane datorită dizabilității sale. Mai mult, instituțiile penitenciare nu au dezvoltat servicii sociale sau sunt necorespunzătoare și insuficiente pentru a înlocui alocațiile sociale de stat respective.

Totuși, reieșind din constatările Consiliului pentru Prevenirea Torturii urmare a vizitelor de monitorizare efectuate¹ și CtEDO în privința condițiilor de detenție în

¹ <https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2022/11/Raport-privind-vizita-de-monitorizare-la-Penitenciarul-nr.-3-Leova.pdf>, pag. 16

penitenciarele din Republica Moldova, considerăm că asemenea restrângeri sunt neproporționale, afectând situația deținuților, în special deținuților cu dizabilități. În plus, legea nu admite examinarea circumstanțelor concrete ale fiecărui caz în particular, restricția aplicându-se în mod automat, indiferent de afecțiunile de sănătate ale persoanelor private de libertate, vârsta, etc. În unul din rapoartele elaborate de Consiliul pentru Prevenirea Torturii urmare a vizitei de monitorizare la Penitenciarul nr.7-Rusca la 20.01.2023 se menționează ”Spațiile de detenție, încăperile sanitare, băile, precum și căile de acces pe teritoriul penitenciarului, precum și accesul la spațiile unde sunt amplasate biblioteca din penitenciar nu sunt adaptate la necesitățile persoanelor cu dizabilități”².

Potrivit datelor statistice prezentate de Agenția Națională a Penitenciarelor³ la finele anului 2022, în sistemul administrației penitenciare 204 deținuți beneficiau de pensii, dintre care 85 deținuți beneficiau de pensie pentru dizabilitate, iar 119 - pentru limită de vârstă. Concomitent, se comunică că la finele anului 2022 în instituțiile penitenciare din țară se dețineau 257 de persoane cu dizabilități.

În anul 2021, în sistemul administrației penitenciar 160 de deținuți au beneficiat de pensii, dintre care 62 de deținuți primesc pensie pentru dizabilitate, iar 98 - pentru limită de vârstă. În perioada de raport se dețineau în instituțiile penitenciare 259 de persoane cu dizabilități.

Constituția Republicii Moldova stabilește că statul este obligat să ia măsuri pentru dezvoltarea economică a societății și protecția socială a cetățenilor ei.

În virtutea principiilor de bază ale statului, Legea Supremă garantează cetățenilor asigurarea socială în caz de șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor (art.47 alin.(2)).

Avocatul Poporului accentuează că într-un stat democratic modern trebuie să se asigure o protecție specială pentru persoanele care nu își pot asigura existența.

<https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2022/07/Raport-privind-vizita-preventiv%C4%83-%C8%99i-de-monitorizare-efectuat%C4%83-la-Penitenciarul-nr.-17-Rezina-din-cadrul-Administra%C8%9Biei-Na%C8%9Bionale-a-Penitenciarelor-la-date-de-08-aprilie-2022.pdf> , pag. 16

² <https://ombudsman.md/wp-content/uploads/2023/07/08-1-14-1746-din-11.07.2023-Raportul-CPT-p-d-vizita-de-monitorizare-P-7-din-20.01.2023-P-7.pdf> , pag.16

³ https://drive.google.com/file/d/1lwPQj2QaMNceE2_xb4LNq1H8qf9CbKH8/view?pli=1
https://drive.google.com/file/d/1ltu2_qZ8BYQznVTuSEvjVPPfO0j67MOr/view

Articolul 47 din Constituție relevă caracterul social al statului, care presupune adoptarea anumitor măsuri pentru toți membrii societății, astfel încât fiecare din ei să posede un minim garantat de asigurare socială.

Astfel, în baza articolului 47 din Constituție, statul rămâne obligat să le asigure persoanelor un prag minim de protecție (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Curții Constituționale nr.27 din 20 decembrie 2011, §43).

Curtea Constituțională reține că, prin garanțiile de protecție socială instituite în art. 47 din Constituție, statul ocrotește sănătatea și bunăstarea cetățenilor, acordându-le asistență socială în cazurile prevăzute de lege.

Prin urmare, obligația constituțională a statului este de a lua măsuri adecvate pentru asigurarea necesităților vitale ale cetățenilor săi, inclusiv în situații excepționale.

Rațiunea asistenței și protecției sociale este de a răspunde nevoilor de trai ale persoanelor și de a menține un anumit nivel de trai în caz de producere a anumitor împrejurări obiective.

Prin articolul 2 alineatul 1 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, statele părți s-au angajat ca exercitarea deplină a drepturilor recunoscute în Pact să fie asigurată progresiv prin toate mijloacele adecvate, inclusiv prin adoptarea de măsuri legislative. Iar prin articolul 11 din Pact, Republica Moldova a recunoscut dreptul oricărei persoane la un nivel de trai suficient pentru ea însăși și familia sa, precum și la o îmbunătățire continuă a condițiilor sale de existență, asumându-și obligația de a lua măsuri potrivite pentru a asigura realizarea acestui drept.

Este de menționat, că în cadrul evaluării Republicii Moldova, Comitetul pentru drepturile economice, sociale și culturale a recomandat statului să sporească semnificativ nivelul cheltuielilor sociale publice, cât și la nivel local, pentru a asigura realizarea progresivă a drepturilor economice, sociale și culturale, în special în ceea ce privește asigurarea socială.

Totodată, Comitetul a constatat că există o lipsă de garanție în ceea ce privește continuitatea prestațiilor de asigurări sociale, fapt ce determină căderea mai multor persoane în afara sistemului de protecție socială.

Comitetul ONU pentru drepturile economice, sociale și culturale cu anumite ocazii a reținut că, „plata alocației [de dizabilitate], de regulă nu poate fi anulată, redusă sau sistată în rezultatul privării de libertate a beneficiarului, cu excepția când această măsură este prevăzută de lege, este rezonabilă și proporțională, și atunci când sunt garantate, cel puțin,

facilitățile minime necesare. Estimarea proporționalității trebuie realizată în fiecare caz în funcție de situația concretă a beneficiarului.”

În lumina prevederilor art.13 alin.(1) al Cartei Sociale Europene: ”În vederea exercitării efective a dreptului la asistență socială și medicală, părțile se angajează să vegheze ca orice persoană care nu dispune de resurse suficiente și care nu este în măsură să și le procure prin propriile mijloace sau să le primească dintr-o altă sursă, în special prin prestații rezultate dintr-un regim de securitate socială, să poată beneficia de o asistență corespunzătoare și, în caz de boală, de îngrijirile impuse de starea sa;...”.

Comitetul European privind drepturile sociale în concluziile sale preliminare pentru Republica Moldova a punctat că situația la capitolul alocațiilor sociale nu este în conformitate cu Carta Socială Europeană, deoarece nivelul asistenței sociale pentru persoane fără resurse sunt inadecvate.

În esență alocațiile sociale de stat vin ca un suport pentru persoanele care nu au contribuit la bugetul de asigurări sociale de stat prin contribuțiile corespunzătoare și la survenirea unui risc social, cum ar fi bătrânețea, dizabilitatea, decesul întreținătorului ș.a., dar nu au dreptul la prestațiile de asigurări sociale de stat (ex: pensie pentru limită de vîrstă, pensie de dizabilitate, pensie de urmaș sau alte prestații de asigurări sociale).

Dreptul cetățeanului la asigurarea cu pensie este reglementat prin Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat. Persoanelor, care nu îndeplinesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie, conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, li se acordă alocații sociale de stat – sume de bani achitate lunar din bugetul de stat prin intermediul bugetului asigurărilor sociale de stat.

Scopul acestor prestații este de a ajuta persoanele respective să depășească un risc social survenit. Drept urmare, pentru depășirea riscului survenit, persoanelor cu dizabilități care se încadrează în condițiile pentru stabilirea pensiei de dizabilitate în perioada privațiunii de libertate le este asigurat acest drept, iar persoanelor beneficiare de alocație socială de stat pentru același scop nu li se acordă această prestație.

Avocatul Poporului relevă că instituirea acestei norme restrictive îngrădește dreptul la asistență și protecție socială beneficiarilor de alocații sociale, drept care este consacrat în art.47 din Constituție și care nu poate fi îngrădit. Această îngrădire a drepturilor beneficiarilor de alocații sociale anihilează însăși destinația și sensul alocațiilor sociale de stat.

Articolul 46 alin. (1) din Constituție stabilește că dreptul de proprietate privată și creanțele asupra statului sunt garantate.

Cu privire la incidența dreptului de proprietate, Curtea Constituțională a subliniat⁴ că legea care acordă un beneficiu social ca pe un drept, indiferent dacă sub condiția plății anterioare de contribuții, trebuie considerată ca generând un interes legat de proprietate.

Convenția nu garantează un drept la securitate socială, deși din jurisprudența Curții reiese clar că anumite forme de securitate socială, cum ar fi prestațiile sociale și pensiile, pot intra în domeniul de aplicare al art. 1 din Protocolul nr. 1, întrucât acestea pot fi considerate „bunuri” în sensul acestei dispoziții [*Stec și alții împotriva Regatului Unit (MC)*, 2006; *Luczak împotriva Poloniei*, 2007; *Andrejeva împotriva Letoniei (MC)*, 2009; *Koua Poirrez împotriva Franței*, 2003; *Gaygusuz împotriva Austriei*, 1996; *Pichkur împotriva Ucrainei*, 2013].

Jurisprudența Curții referitoare la existența unei discriminări care constituie o încălcare a art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 (protecția proprietății) este vastă și diversă. Astfel cum s-a menționat deja, anumite forme de securitate socială, cum ar fi prestațiile sociale și pensiile, pot intra în domeniul de aplicare al art. 1 din Protocolul nr. 1, întrucât acestea pot fi considerate „bunuri” în sensul acestei dispoziții.

În speță, aceste drepturi sunt interdependente și nu trebuie asigurate fiecare în mod diferit, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, în cazul persoanelor aflate în situații similare în mod relevant.

Prin natura lor social-juridică primară, alocațiile sociale de stat sânt principala sursă de subzistență a persoanelor care nu îndeplinesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat. Instituind, prin Legea nr.499-XIV, interdicția pentru persoanele cu dizabilități de a beneficia de alocație, legislatorul a lezat dreptul la protecție socială a acestora.

Articolul 51 din Constituție prevede că persoanele cu dizabilități beneficiază de o protecție specială din partea întregii societăți. Statul, la rândul său, are obligația de a asigura pentru ele condiții normale de tratament, de readaptare, de învățământ, de instruire și de integrare socială.

Dreptul persoanelor cu dizabilități la protecția socială este reglementat de Legea Nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități. Astfel, art.48 din această lege stabilește că persoanele cu dizabilități au dreptul la indemnizații, *alocații*, compensații, ajutoare sociale și la alte tipuri de prestații de asistență socială, în scopul minimalizării efectelor sau înlăturării consecințelor riscurilor sociale.

⁴ HCC nr. 29 din 26 noiembrie 2020

Prevederile legale supuse examinării pun în mod nejustificat beneficiarii de alocații sociale de stat într-o situație defavorabilă, prin aceasta fiind încălcat principiul egalității tuturor în fața legii (art.16 din Constituție).

Cu referire la aplicabilitatea articolului 16 din Constituție, Curtea a reținut că egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune lipsa oricărei discriminări directe sau indirecte a persoanei. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit (discriminare directă) sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (discriminare indirectă), cu excepția cazului în care un asemenea tratament este justificat în mod obiectiv și rezonabil (*a se vedea HCC nr. 29 din 22 noiembrie 2018, § 34; HCC nr. 3 din 18 ianuarie 2019, § 19; HCC nr. 6 din 10 martie 2020, § 29*).

În jurisprudența sa⁵ Curtea a relevat că, întrucât sintagma "...nu realizează venituri asigurate" – una din condițiile de acordare a alocațiilor sociale de stat, cuprinsă în dispozițiile art.2, art.7 alin.(1), art.9 alin.(2) și art.12 din Legea nr.499-XIV, este recunoscută neconstituțională, și nu mai poate servi drept temei legal pentru încetarea plății alocației sociale de stat.

După cum s-a menționat, prin natura lor social-juridică primară, alocațiile sociale de stat sunt principala sursă de subzistență a persoanelor care nu îndeplinesc condițiile pentru obținerea dreptului la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat.

Curtea a mai notat că, instituind prin Legea nr.499-XIV, interdicția pentru această categorie de persoane de a realiza venituri asigurate, legislatorul a lezat dreptul la muncă și al persoanelor cu dizabilități care beneficiază de alocații sociale de stat.

Curtea Constituțională relevă că restricția impusă persoanelor cu dizabilități - beneficiari de alocații sociale de stat - de a realiza venituri asigurate, cuprinsă în art.2 și art.7 alin.(1), îngrădește dreptul acestor persoane de a-și câștiga prin propria muncă mijloace de subzistență. Or, dreptul la alocație socială de stat, ca drept constituțional, nu poate fi supus restricțiilor, iar persoana care beneficiază de alte venituri, care-i asigură un nivel suficient de trai, ei și familiei sale, nu poate fi privată de alocația socială de stat.

Prevederile legale supuse examinării pun în mod nejustificat beneficiarii de alocații sociale de stat într-o situație defavorabilă în raport cu pensionarii, care primesc pensii de asigurări sociale de stat și realizează venituri asigurate, prin aceasta fiind încălcat atât

⁵ HCC Nr. 46 din 25 octombrie 2001

principiul egalității tuturor în fața legii (art.16 din Constituție), cât și dreptul la muncă și dreptul la alocație socială de stat.

În acest context, Avocatul Poporului accentuează că aceste persoane, aflându-se în instituții privative de libertate devin și mai vulnerabile în aspectul de a avea posibilitate de a se angaja și a obține un venit asigurat pentru a-și asigura necesitățile specifice urmare dizabilității sale sau alte necesități vitale (de a-și acomoda viață ca urmare a dizabilității survenite)

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități la art. 1 indică că, "Persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți", iar alocațiile sociale contribuie la eliminarea barierelor cu care se confruntă persoanele cu dizabilități.

În cauza nr. 155/14⁶, Consiliul egalității a constatat că alineatul 10 al articolului 6 din Legea nr. 499 din 14.07.1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni este discriminatoriu față de persoanele cu dizabilități private de libertate în instituțiile penitenciare neacomodate pentru această categorie de deținuți.

Consiliul subliniază că persoanele cu dizabilități severe din copilărie, indiferent dacă se află la libertate sau în detenție, au în egală măsură aceleași necesități pentru că acestea reiese din natura dizabilității. Astfel, petiționara M.T., deși aflându-se la întreținerea statului, rămâne a fi persoană cu dizabilități severe din copilărie într-un mediu neacomodat pentru dizabilitatea sa.

De asemenea, Consiliul atrage atenția că, persoanele cu dizabilități aflate în detenție sunt discriminate în raport cu persoanele aflate în detenție care nu suferă de dizabilitate, deoarece fiind în situație diferită, li se aplică același tratament. Penitenciarul nu asigură suplimentar îngrijire, însoțire și supraveghere de care au nevoie persoanele cu dizabilități severe aflate în detenție. Din contra, acestea sunt tratate la fel ca și ceilalți deținuți care nu au dizabilități. Situația arată că persoanele cu dizabilități aflate în detenție sunt tratate egal cu cele fără dizabilități, iar acest tratament este discriminatoriu, ori aplicarea tratamentului egal persoanelor aflate în situații semnificativ diferite, constituie discriminare.

⁶ Decizie din 11.12.2014 în cauza nr. 155/14 (M.T. vs. Departamentul Instituțiilor Penitenciare, Penitenciarul nr. 13, Casa Națională de Asigurări Sociale) privind discriminarea prin refuz în acomodarea rezonabilă pe criteriu de dizabilitate

Prin urmare, consider că prevederile contestate instituie o discriminare bazată pe dizabilitate și locul aflării persoanei, exprimată prin refuzul achitării alocației sociale de stat beneficiarilor de alocație.

Avocatul Poporului relevă că restricția impusă beneficiarilor de alocații sociale de stat cuprinsă în alin.(10) din art.6, precum și sintagma „și nu se află la întreținerea deplină a statului” din art.7 alin.(1) din legea nr. 499, îngrădește dreptul persoanelor cu dizabilități de a-și asigura necesitățile vitale.

În baza celor menționate mai sus, Avocatul Poporului conchide că suspendarea plății alocației de stat persoanelor private de libertate încalcă articolele 46, 47, 51 coroborate cu articolul 16 din Constituție.

IV. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

1. Admiterea sesizării pentru examinarea în fond;
2. Verificarea controlului constituționalității prevederilor alin.(10) din art.6, precum și a sintagmei „și nu se află la întreținerea deplină a statului” din art.7 alin.(1) al Legii privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni nr. 499-XIV din 14.07.1999.

Cu profund respect,

**Ceslav PANICO,
Avocatul Poporului (Ombudsmanul)**

Digitally signed by Panico Ceslav
Date: 2023.09.12 16:39:23 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

V. CADRUL NORMATIV PERTINENT

Constituția Republicii Moldova

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 15

Universalitatea

Cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

Articolul 16

Egalitatea

(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.

Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale

Articolul 2

2. Statele părți la prezentul Pact se angajează să garanteze că drepturile enunțate în el vor fi exercitate fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau pe orice altă împrejurare.

Articolul 9

Statele părți la prezentul Pact recunosc dreptul pe care îl are orice persoană la securitatea socială, inclusiv asigurări sociale.

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități

Articolul 1

Scop

Scopul prezentei Convenții este de a promova, proteja și asigura exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități și de a promova respectul pentru demnitatea lor intrinsecă.

Persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți.

Articolul 5

Egalitatea și nediscriminarea

1. Statele Părți recunosc faptul că toate persoanele sunt egale în fața legii și sub incidența legii și au dreptul fără niciun fel de discriminare la protecție egală și beneficiu egal al legii.

2. Statele Părți vor interzice toate tipurile de discriminare pe criterii de dizabilitate și vor garanta tuturor persoanelor cu dizabilități protecție juridică egală și efectivă împotriva discriminării de orice fel.

3. Pentru a promova egalitatea și a elimina discriminarea, Statele Părți vor lua toate măsurile adecvate pentru a se asigura adaptarea rezonabilă.

4. Măsurile specifice care sunt necesare pentru a accelera sau obține egalitatea de facto a persoanelor cu dizabilități nu vor fi considerate o discriminare potrivit prezentei Convenții.

Articolul 14

Libertatea și siguranța persoanei

2. Statele Părți se vor asigura că, în cazul în care persoanele cu dizabilități sunt lipsite de libertate, ca urmare a oricărui proces, acestea au dreptul, în condiții de egalitate cu ceilalți, la garanții, conform legislației internaționale privind drepturile omului și că vor fi tratate în conformitate cu obiectivele și principiile prezentei Convenții, inclusiv prin asigurarea unor adaptări rezonabile.

Articolul 28

Standarde de viață și de protecție socială adecvate

2. Statele Părți recunosc dreptul persoanelor cu dizabilități la protecție socială și posibilitatea de a se bucura de acest drept fără discriminare pe criterii de dizabilitate și vor lua măsurile adecvate pentru a proteja și promova respectarea acestui drept, inclusiv măsuri pentru:

(e) A asigura accesul egal al persoanelor cu dizabilități la programele de pensionar și la beneficiile aferente.

Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale

Articolul 8. Dreptul la respectarea vieții private și de familie

1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.

ARTICOLUL 14

Interzicerea discriminării Exercițarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Protocolul adițional la Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale

Articolul 1 Protecția proprietății

Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.